

Duurzaamheid neemt groendak op sleeptouw

Groendaken hebben de laatste jaren een extra impuls gekregen door de nadruk op duurzaam bouwen en renoveren. Meervoudig ruimtegebruik hoort er gewoon bij, vinden architecten inmiddels. Zolang we maar niet net doen alsof het dak een park is.

Zomaar een voorbeeld uit het actuele nieuws: het internetbedrijf Facebook gaat verhuizen en heeft de gerenommeerde Canadees-Amerikaanse architect Frank Gehry gevraagd een ontwerp te maken voor het nieuwe onderkomen. Het vriendelijke verzoek hierbij was wel of Gehry zich een beetje wilde inhouden. Diens eerdere ontwerpen de Walt Disney Concert Hall in LA en het Guggenheim Museum in Bilbao werden door Facebooks CEO Mark Zuckerberg toch een tikkeltje te uitbundig gevonden.

Gehry heeft zich keurig aan zijn opdracht gehouden. Hij ontwierp een langwerpig gebouw met grote open werkruimtes van in totaal 75.400 maal de lengte van Zuckerberg (ontdaan van gymmen en pet), dat plaats biedt aan alle 2.800 werknemers. Met als jewel in the crown - of

zoals wij het noemen: het toefje slagroom op de taart - een evenlang groendak met zowel bomen, sedum en grassen die goed tegen de droogte van het gebied kunnen. Dit ontwerp past, zo luidt de beargumentering, heel goed in het laagland van Silicon Valley.

Het nieuws is vers van de pers en tijd voor navragen was er nog niet, maar één ding staat als een paal boven water: de wereldberoemde ontwerper heeft gekozen voor een groendak uit esthetische overwegingen. En mogelijk ook een beetje vanuit de wetenschap dat groen in warme omgevingen een verkoelende werking heeft.

Zo zijn er meer overweging die meespelen bij de keuze voor wel of niet een groendak. Michael Noordam is architect bij RAU, het bureau van architect Thomas Rau die een warm pleitbezorger is van hergebruik

Architectuur

Visie

'Daken moeten wat te betekenen hebben'

van grondstoffen en die in dagblad Trouw eindigde op de vierde plaats in de Duurzame Top 100. Noordam is de architect die onder meer het nieuwe gemeentehuis mét Leven op Daken-dak in Lochem ontwierp (zie pagina 8-9 verderop in dit blad).

"Kijkend naar de toekomst zien wij vooral gebouwen die zijn ontworpen met oog voor hergebruik", zegt Noordam. "Duurzame gebouwen dus. Maar groendaken horen daar niet automatisch bij. Er zijn ook andere duurzame oplossingen. Daken waar we energie opwekken bijvoorbeeld. Of, zoals we in Lyon hebben gedaan, een dak met een speciaal systeem dat zorgt voor een hoog bufferende werking zodat regenwater heel langzaam aan de grond wordt terug gegeven. Zonder dat daar substraat op ligt, want dit dak had weinig draagkracht."

Wat Noordam maar wil zeggen: "Ieder gebouw heeft zijn eigen daktoepassing. In het ene geval ga je voor meer biodiversiteit, in het andere voor energieopwekking, dan weer voor groen en alle voordelen die daar bij horen, en in weer een ander geval voor witte daken als energetische oplossing."

Herkenbaar

Wat de toepassing ook wordt; laat het vooral een dakoplossing zijn die ook als zodanig herkend wordt. Dit vertellen twee tuin- en landschapsarchitecten die onafhankelijk van elkaar zijn bevestigd op hun visie op de toekomst van meervoudig ruimtegebruik in het algemeen en op die van groendaken in het bijzonder.

Michael van Gessel is specialist op het gebied van landschapsarchitectuur en ecologie en werk momenteel als gastdocent aan de prestigieuze Berkeley Universiteit van Californië. In Nederland is hij onder meer bekend als ontwerper van de tuin van museum De Hermitage in Amsterdam. "Daken moeten wat te betekenen hebben", vindt hij. "Ecologisch, isolerend en zo meer. Maar een dak is een dak en daar kun je niet omheen. Dus laat dat dan ook maar zien. Een glazenwassersvoorziening - die moet er gewoon zijn, daar kun je niet omheen - hoeft je wat mij betreft niet te verbergen."

"Houd het duurzaam maar simpel", zo luidt Van Gessels motto. "Dat een groendak mooier is dan een bitumen dak. is geen argument. Daken hebben namelijk ook zo hun beperkingen wat betreft draagkracht, wind, temperatuur, water en nog zo wat meer. Wat wél voor groendaken pleit, zijn zaken als de isolerende werking, de betere verkoopbaarheid van het gebouw, en het milieuaspect. Maar dan nog blijf ik erbij dat je niet moet willen verhullen dat het om een dak gaat."

Onderscheiden

Collega landschapsarchitect Jacqueline Verhees is het roerend eens met Van Gessel. Zij was verantwoordelijk voor de inrichting van de daktuin en de omgeving van het nieuwe gemeentehuis in Lochem (zie eveneens pag 8-9 verderop in dit blad). En ook zij vindt dat daktuinen vooral moeten uitstralen dat ze daktuinen zijn. "Als ik op het dak van een gebouw sta, wil ik snappen waar ik ben. Dus ik wil me niet in een park voelen als ik op een dak loop, of andersom. Het zijn twee verschillende werelden die zich op hun eigen manier moeten kunnen manifesteren. Gebouwen dienen zich helder 'uit te spreken' over hun relatie met de omgeving, met het omringende maaiveld."

Volgens Verhees hoeft de habitat op een dak van een gebouw dan ook niet de habitat van de omgeving te zijn. Integendeel zelfs. "Het groendak op Schiphol (overigens een echt Leven op Daken-dak, red.) vind ik prachtig als statement. Dat dak heeft niets met de omgeving te maken. En dat is maar goed ook. Het gaat er om dat het gebouw zich onderscheidt." *L*